

Stenografični zapisnik

jednajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 5. januarja l. 1888.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar grof Gustav Thurn-Valsassina. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi člani razun: Knezoškof dr. Jakob Missia, grof Ervin Auersperg, Luka Robič, eksclenca baron Josip Schwegel.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika X. deželno-zborske seje dné 3. januarja 1888.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi mostú čez Beli Potok na meji med kranjsko in koroško deželo in gledé s to zgradbo v zvezi stoječe poprave Belega in Črnega Potoka (k prilogi 53).
4. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva Budanje za podporo za popravo cestá in mostov na občinskih cestah Budanje-Podvelb in Budanje-Dolge Poljane.
5. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva vipavskega za dovoljenje pobiranja naklade po 1 gld. 50 kr. od hektolitra piva.
6. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji muzejskega preparatorja Ferdinanda Schulc-a, da se mu dovoli naslov in značaj muzejskega adjunkta.

Stenographischer Bericht

der eilften Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 5. Jänner 1888.

Anwesende: Vorstehender: Landeshauptmann Gustav Graf Thurn-Valsassina. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr v. Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Jacobus Missia, Erwin Graf Auersperg, Lukas Robič, Excellenz Josef Baron Schwegel.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der X. Landtags-Sitzung vom 3. Jänner 1888.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend den Bau der Krain und Kärnten verbindenden Grenzbrücke über den Weissenbach und die damit in Zusammenhang stehenden Correctionen des Weissen- und Schwarzenbaches (zur Beilage 53).
4. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes Budaine um Subvention für Straßen- und Brückenherstellungen auf den Gemeindeftraßen Budaine-Col und Budaine-Langensfeld.
5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes Wippach um Bewilligung zur Einhebung einer Auflage von 1 fl. 50 kr. per Hektoliter Bier.
6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Musealpräparators Ferdinand Schulz um Verleihung des Titels und Charakters eines Musealadjunkten.

Landeshauptmann:

Ich constatire die Beschlußfähigkeit des hohen Hauses und bitte den Herrn Schriftführer, das Protokoll der letzten Sitzung zu verlesen.

1. Branje zapisnika X. deželno - zbor-ske seje dné 3. januarja 1888.

1. Lesung des Protokoll'es der X. Landtags-sitzung vom 3. Jänner 1888.

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik 10. seje v nemškem jeziku. — Secretär Pfeifer verliest das Protokoll der 10. Sitzung in deutscher Sprache.)

Landeshauptmann:

Wünscht Jemand der Herren irgend welche Berichtigung des soeben vernommenen Protokoll'es?

(Niče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ist nicht der Fall. Mitbin erkläre ich das Protokoll der letzten Sitzung für genehmiget.

2. Naznanila deželno - zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Pakiž in tovariši izročili so mi interpelacijo. Prosim gospoda tajnika, da jo prebere. (Tajnik Pfeifer bere: — Secretär Pfeifer liest:)

Interpelacija.

„Deželnemu odboru je bilo že naloženo, da izdela in predloži slavnemu deželnemu zboru načrt deželne cestne postave in načrt o uvrstenji cestá po deželi. Ker pa teh načrtov le še nij in ker so te deželne cestne postave prevažnega pomena za vso deželo, stavljam do visokorodnega gospoda deželnega glavarja vprašanje: Ali pride v teku tega zasedanja načrt postave o deželnih cestah na vrsto ali ne, in v zadnjem slučaju: Zakaj ne?“

Primož Pakiž.

Mohar.

Dev.

V. Pfeifer.

Klun.

Dr. Šterbenec.

Šuklje.

Višnikar.

Hinko Kavčič.

A. Kraigher.

Lavrencič.

Dr. Papež.

Hren.“

Deželni glavar:

Na to interpelacijo bom precej odgovoril.

Poročevalec v deželnem odboru gospod Detela je že izdelal dotično cestno postavo in obravnavalo se bode o njej v prihodnji seji deželnega odbora; potem se bode postava precej izročila slavnemu deželnemu zboru.

Prosim ta moj odgovor vzeti na znanje. (Klici — Rufe: Dobro! dobro!)

Gospoda poslanca eksclenca baron Schwegel in grof Auersperg se zaradi bolednosti ne moreta vdeležiti današnje seje. Tudi gospod poslanec Robič je zbolel, treba bo vsled tega voliti novega verifikatorja. Volitev se bode vršila po dognanem današnjem dnevnem redu.

Izročam sledeče peticije:

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani prosi prenareditve §. 6. postave z leta 1879., ki ureja število plemenskih juncev.

(Se izroča upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Okrajno - cestni odbor logaški prosi, da bi se med deželne ceste uvrstila cestna črta Planina - Rakek - Bloškapolica - Ribnica, — črta Bloškapolica - Babno - polje in cesta iz Unice skoz Gozd v Postojno.

(Se izroča upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež izroča prošnjo županste v Radečah in drugih zavolj denarne podpore za zgradbo Savskega mostu pri Radečah.

(Se izroča upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Murnik izroča prošnjo slovenskega dramatičnega društva v Ljubljani za podporo.

(Se izroča finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

3 Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi mostú čez Beli Potok na meji med kranjsko in koroško deželo in gledé s to zgradbo v zvezi stoječe poprave Belega in Črnega Potoka (k prilogi 53).

3. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend den Bau der Krain und Kärnten verbindenden Grenzbrücke über den Weissenbach und die damit in Zusammenhang stehenden Correctionen des Weissen- und Schwarzenbaches (zur Beilage 53).

Poročevalec dr. Poklukar:

Slavni zbor! V prilogi 53 poroča nam deželni odbor o zgradbi mostú čez Beli Potok na meji med kranjsko in koroško deželo in gledé s to zgradbo v zvezi stoječe poprave Belega in Črnega Potoka.

Castitim gospodom poslancem je iz obširnega in temeljitega poročila znano, zakaj je postala neobhodno potrebna zgradba novega mostú čez Beli Potok, kateri veže koroško in kranjsko deželo od Bele Peči proti Trebižu. Povodenj l. 1885. je bregove in most tako poškodovala, da se je moral precej napraviti most za silo, ki pa ni dosti močan, da bi služil še

dalje in je treba, da se zagradi tudi nekaj bližnjih bregov Belega in Črnega Potoka. Most, ki je skupen deželi koroški in kranjski, je tudi napraviti ob skupnih troških tako, da donáša vsaka dežela polovico in enako tudi napravi vsaka dežela svojo dovozno cesto k temu mostu. Druga zgradba, zgradba Belega in Črnega Potoka pa se deli deloma med deželo kranjsko in koroško in na drugej strani med državnim zboljševalnim zakladom.

Kakor obširno poročilo kaže, donáša k zgradbi Belega Potoka razun Kranjske enako zboljševalni zaklad državni, kakor tudi dežela koroška. K zgradbi Črnega Potoka pa donáša le zboljševalni zaklad državni in dežela kranjska. Zavolj doneska od strani dežele koroške so bile precej obširne in deloma celo burne razprave, ker je naš deželni odbor zahteval, naj tudi koroška dežela pripomore k zgradbi tega potoka, ker vse služi le temu, da povodenj ne podere skupnega mostú. Koroški deželni odbor pa se je trdovratno in z vspehom držal stališča, da vsaka dežela nosi troške za zgradbo hudournikov, ki spadajo v njen krog, ki tekó v dotični deželi. Deželni odbor je dvakrat poskusil dokazati koroškemu deželnemu odboru, naj bi tudi on kaj donášal za zgradbo Črnega Potoka, a obveljal je končno ugovor koroške. Po mojih mislih je ta ugovor pravilen in bode veljal tudi za druge slučaje, v katerih bi se morda od naše dežele zahtevalo, naj donáša k zgradbi hudournikov, ki tekó v sosednih deželah, katerih zgradba pa služi tudi našej deželi.

Kakor je razvidno iz poročila deželnega odbora, se torej zahtevajo iz našega deželnega zaklada sledeče svote: Za zgradbo mejnega mostú čez Beli Potok 1.700 gld.
za zgradbo dovozne ceste 250 „
za popravó Belega Potoka 1.650 „
za popravó Črnega Potoka 1.700 „

torej skupaj 5.300 gld.

Tabela na 5. strani poročila pa kaže, koliko donášajo drugi konkurenti. Državni zboljševalni zaklad donáša za popravó Belega Potoka 3.300 gld., za popravó Črnega Potoka 1.700 gld., vsega skupaj torej 5.000 gld. Kranjska dežela mora doprinašati ravno prej navedene svote, Koroška pa za zgradbo mostú polovico, ki spada nanjo, to je 1.700 gld., za dovozno cesto pa, ki od koroške strani več stane, kakor od kranjske, donáša 600 gld., za popravó Belega Potoka ravno toliko, kakor kranjska dežela, namreč 1.650 gld. Za vso potrebščino v znesku 14.250 gld. torej donáša zboljševalni državni zaklad 5.000 gld., kranjska dežela 5.300 gld., koroška dežela pa 3.950 gld.

Načrt zakonu, kateri je predložen, obsega razdelitev teh doneskov, izrekoma kolikor spadajo na kranjsko deželo in kolikor donáša državni zboljševalni zaklad. Sicer je zakon načrtan po izgledu enakih za take namene v slavnem zboru že sklenjenih zakonov, katerega priporočá finančni odsek slavnemu zboru sè sledečimi, zgolj jezikovnimi popravki.

Finančni odsek predlaga, naj se v slovenskem tekstu v §. 1. v 3. vrsti namestu „deželnih sredstev“ reče „deželnega premoženja“. V §. 2. slovenskega teksta je spremeniti v 4. vrsti beseda „sredstev“ v „premoženja“; — v §. 3. slovenskega teksta naj se zarad lepoglasja besedi „proračunjenega zneska“ pre-

stavite v 2. vrsto in se prečrta beseda „tedaj“ za tema besedama tako, da se začetek §. 3. glasi: „Ako bi troški popravnih del ne dosegli za Beli Potok zneska proračunjenega na 6.600 gld. in za Črni Potok na 3.400 gld., je doneske“.

Dalje naj se v 3. vrsti §. 4. slovenskega teksta beseda „varuje“ nadomesti z besedo „brani“.

V nemškem tekstu je spremeniti v 4. vrsti §. 2. sedanje besede tako, da za besedo „Meliorations-fondes“ pride vejica in odpade beseda „und“, v zadnji vrsti tega paragrafa naj se popravi tiskovna pomota in piše „abzuschließenden“ namestu „abzuschießenden“. V §. 4. naj se v drugej vrsti beseda „Wassergenossenschaften“ zbríše in uvrsti v 4. vrsto za besedama „im Verwaltungswege“. To so vse spremembe, katere v imenu finančnega odseka predlagam. Priporočam, da se preide v nadrobno razpravo tega zakona.

Deželni glavar:

Otvaram generalno debato. (Nihče se ne oglasi.
— Niemand meldet sich.)
Preidemo v specialno debato.

Poročevalec dr. Poklukar:

(Bere načrt zakonu z jezikovnimi spremembami, katere nasvetuje finančni odsek, potem naslov in uvod. Vse obvelja brez debate. — Ließt den Gesetzentwurf mit den vom Finanzausschusse beantragten Änderungen, dann Titel und Eingang. Wird ohne Debatte angenommen.)

Predlogi, katere finančni odsek nasvetuje, se glase tako-le:

a) V prilogi 53. nahajajočemu se načrtu zakona o popravah Belega Potoka in Črnega Potoka pri Beli Peči se pritrjuje.

Dem in der Beilage 53 enthaltenen Gesetzentwürfe betreffend die Correctionen des Weißenbaches und des Schwarzenbaches bei Weissenfels wird die Zustimmung erteilt.

b) Deželnemu odboru se naroča, da temu načrtu izprosi Najvišje potrjenje.

Der Landesauschuß wird beauftragt, um die Allerhöchste Sanction dieses Gesetzentwurfes einzuschreiten.

c) Slavni deželni zbor naj dovoli donesek iz deželnega zaklada in sicer: Za zgradbo mejnega mostu čez Beli Potok 1.700 gld.
za zgradbo dovozne ceste 250 „
za popravó Belega Potoka 1.650 „
za popravó Črnega Potoka 1.700 „
torej skupaj 5.300 gld.

Der hohe Landtag wolle die Beitragsleistung zu dem Baue der Grenzbrücke über den Weißenbach pr. 1.700 fl. zu dem Baue der Straßenrampe pr. 250 „ zur Correction des Weißenbaches pr. 1.650 „ zur Correction des Schwarzenbaches pr. 1.700 „

daher zusammen 5.300 fl. aus dem Landesfonde bewilligen.

(Obvelja — Angenommen.)

Predlagam, naj se predmet sprejme v tretjem branji.

(Obvelja — Angenommen.)

4. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva Budanje za podporo k popravi cestá in mostov na občinskih cestah Budanje-Podvelb in Budanje-Dolge Poljane.

4. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeamtes Budanje um Subvention für Straßen- und Brückenherstellungen auf den Gemeindefraßen Budanje-Col und Budanje-Langensfeld.

Poročevalec Detela :

Slavni zbor! Čast mi je poročati v imenu finančnega odseka o prošnji občine Budanje za podporo k zgradbi podpornega zidú na glavni občinski poti.

Občina Budanje povdarja v tej prošnji, da se je podrli podporni zid pod farovžem na glavni občinski poti v dolgosti nad 20 m, da bode torej treba zidati nov podporen zid v dolgosti blizu 28 m in v visokosti 9 m. Troški so proračunjeni na 705 gld. Dalje se povdarja v tej prošnji, da je občina zares ubožna, da so bile letine zaporedoma slabe in so ljudje zadolženi čez méro. Navaja se dalje, da ta občina še nikdar ni dobila in tudi ni prosila nobene podpore in je zarad tega opravičeno, da dobi primerno podporo k tej zgradbi.

Okrajno glavarstvo v Postojni prav toplo podpira to prošnjo, povdarja tudi, da je občina uboga in da so jo slabe letine jako poškodovale, da pa je ravno ta občina jako marljiva in tako rekoč izgledna občina tega okraja in bi vsled tega podpora bila popolnoma opravičena.

Tudi finančni odsek je smatral prošnjo za opravičeno, pogrešal je le, da se o troških v prošnji ne nahaja nič natančnega. Rečeno je le, da bode stavba veljala 500 gld., most čez nek jarek 50 gld., most čez drug jarek in zidan držaj pa 105 gld. Da bi bili troški na drobno izkazani, tega ni razvideti iz te prošnje. Zarad tega je finančni odsek sklenil nasvetovati, naj deželni odbor o tem poizveduje in tirja natančen izkaz. Ne bode treba tehničnega načrta, ampak zadostoval bode nadroben proračun, kakor ga napravi vsak stavbni mojster. Potem šele bode mogoče natančno preračunati troške in odmeriti primerno podporo.

Finančni odsek torej nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnja se izroča deželnemu odboru, da preiskuje stvar gledé proračunjenih stroškov dotične stavbe in dovoli v primeri potrebe podporo do 300 gld.

Poslanec Lavrenčič :

Gledé na to, da so meni dotične razmere in potrebe popolnoma znane, ker prav blizu stanujem, štejem si v dolžnost stvar razjasniti, kolikor se to še ni zgodilo v prošnji sami. Soseska budanjska leži na zelo rebrenim kraji; ob mokrem vremenu, kadar dolgo dežuje, — kakor pretečeno jesen — ker je

spodaj večji del lapor (sovdan), se vsled tega celi kosovi zemlje kakor plazovi prepeljujejo in s tem podzidje in pota zrušujejo.

Poprava podzidja in potov pa bo stala gotovo še več, kakor je omenjeno v prošnji.

Kar zadeva ljudstvo, da je ubogo, o tem ni treba tú pripovedovati mnogo, saj vsi gospodje poznajo Budanjce, ki so večji del sami branjevci, kateri po letu tukaj kupčujejo s sadjem, da se zamorejo preživeti po zimi. Pa še to se jim je tako skrčilo v zadnjem času, da ne more imeti vsak tega zaslužka, ker si je treba omisliti „patent“, kateri velja 10 — 12 gld. Torej je le bolj trdnim, bolj premožnim mogoče pečati se s to kupčijo, večina prebivalstva pa je v velikih stiskah in potrebah.

Torej bi toplo priporočal, naj se od občine ne zahteva, kakor predlaga to finančni odsek, obširen in natančen načrt itd. Kajti ko bi se moral načrt napraviti po inženirji, stalo bi to gotovo polovico tega, kar se podpore dá. Mislim, da se to dá doseči tudi na drug način, namreč s tem, da deželni odbor določi kakega zvedenca, naj stvar pregleda in o njej poroča.

Ta svoj nasvet prav toplo priporočam slavnemu deželnemu odboru.

Poročevalec Detela :

Povdarjal sem že pred, da se ne tirja tehničen načrt o tej zgradbi, ampak zgolj natančnejši izkaz stroškov in proračun, katerega, kakor sem omenil, lahko napravi vsak polir. To je malenkost, katera občini ne bode stala skorej nič, ampak pravilno je, da se za vsako podporo ima natančno podlago. Pri tem ne bode za občino tudi nič zadržka in gospod poslanec vipavski naj bode prepričan, da se bode deželni odbor oziral na to potrebo in dovolil podporo čem prej mogoče.

Prosim torej, naj se pritrdi nasvetu finančnega odseka.

(Obvelja. — Angenommen.)

5. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva vipavskega za dovoljenje pobiranja naklade po 1 gld. 50 kr. od hektolitra piva.

5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes Wippach um Bewilligung zur Einhebung einer Auflage von 1 fl. 50 kr. per Hektoliter Bier.

Deželni glavar :

To točko moram odstaviti od današnjega dnevnega reda, ker gospod poročevalec še ni sprejel potrebnih pojasnil od občine Vipavske.

6. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji muzejskega preparatorja Ferdinanda Schulz-a, da se mu dovoli naslov in značaj muzejskega adjunkta.

6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Museumpräparators Ferdinand Schulz um Verleihung des Titels und Charakters eines Musealadjunkten.

Poročevalec dr. Poklukar:

Slavni zbor! V osmi seji se je upravnemu odseku izročila prošnja Ferdinanda Schulza.

V tej prošnji prosi Ferdinand Schulz, preparator deželnega muzeja, naj se mu dá naslov in značaj „muzejskega adjunkta“. V prošnji sami se petit glasi še nekoliko obširneje, do besede, namreč tako:

„Ein hoher Landtag geruhe dem ehrfurchtsvoll Gefertigten den Titel und Charakter eines Musealadjunkten nebst den definitiven, in die Pension einrechenbaren fixen Bezügen eines krainischen Landesbeamten gnädigst zu verleihen.“

V prošnji navaja prošnik, da je bil imenovan preparatorjem 1. januarja 1885. l., potem navaja, da ima stalne plače 500 gld., 4 petletnice po 50 gld., stanovanje in drva; dalje navaja, da se mu je 9. decembra 1885. l., torej pred dvema letoma dovolila osebna doklada 100 gld. na leto.

Prošnik navaja dalje svoje zasluge posebno za preselitev in urejenje stvari, ki so v deželnem muzeji spravljene in navaja, da ga ni v vsem lepem in bogatem zavodu drugega uradnika, kakor je kustos sam in da imajo drugi taki zavodi saj po dva uradnika.

Upravni odsek ni imel pred seboj vsega potrebne gradiva v podporo tega, kar je tukaj navedeno, kar prošnik sam navaja in ker ne gre samo za podelitev naslova, da bi se mu namreč reklo „muzealni adjunkt“, ampak ker se gre tudi za to, da se mu njegova stalna plača, katero dobiva, vračuni tudi v pokojnino in da se on premesti iz vrste deželnih služabnikov med deželne uradnike, torej je mislil upravni odsek, da je za tak sklep treba nadrobni poročil o njegovih študijah in zmožnostih, v prvi vrsti od strani onih oblastev, katera imajo poklic, o tem soditi. Od strani deželnega odbora v tej zadevi nimamo nikakoršnega poročila, ravno tako ne od strani vodstva deželnega muzeja, in zato upravni odsek, akoravno je rad pripoznal veliko spretnost prošnikovo za uredovanje stvari, ki so v muzeji spravljene, in njegove zasluge, katere je pripoznal tudi deželni zbor pred dvema letoma s tem, da mu je dovolil osebno doklado 100 gld., ne more nasvetovati, naj se prošnji ugoti. Upravni odsek je namreč dvomil, sme se li deželni služabnik na podlagi prošnje, katero je le on spisal in nihče kompetenten ni ocenil, predstaviti v vrsto deželnih uradnikov.

Gledé na vse to je upravni odsek sklenil slavnemu zboru nasvetovati, naj se ta prošnja odkloni.

To je storil tem ložje, ker bode za slučaj, da je prošnja utemeljena, za slučaj, da bi deželni odbor in vodstvo deželnega muzeja spoznala, da pristaja prošniku, ali da zasluži po svojem delovanji, da se mu podeli morebiti drugačen naslov, kakor preparator, — jaz sem o teh stvareh premalo izvežban, da bi mogel presoditi, da li je naslov preparator tako malo časten, da bi bilo potrebno spremeniti ga v kakšen drugačen naslov — imel deželni odbor, — kateri ima nalog predložiti organizacijo deželnih uradov, z ozirom na lani storjeni sklep, po katerem so se podelile draginske priklade — priliki, ako se bode vse to dokazalo, kar prošnik trdi in vrhu tega, da ima vse potrebne študije in zmožnosti za deželnega uradnika, v prihodnjem zasedanji gledé ravno te osebe svoje predloge staviti.

Upravni odsek je soglasno sklenil slavnemu zboru nasvetovati:

„Prošnja Ferdinanda Schulza se odkloni.“
(Obvelja. — Angenommen.)

7. Priloga 66. Poročilo upravnega odseka gledé spremembe nekaterih določil zakona z dné 13. junija l. 1882., dež. zak. št. 25 l. 1886., o odkupu posestev se držęch novčnih in prirodinskih davščin za cerkve, župnije in njih organe (k prilogi 27.).

7. Beilage 66. Bericht des Verwaltungsausschusses in Betreff Änderung einiger Bestimmungen des Gesetzes vom 13. Juni 1882, V. G. Bl. Nr. 25 de 1886, betreffend die Ablösung der auf Realitäten haftenden Geldgibigkeiten und Naturalleistungen für Kirchen, Pfarren und deren Organe (zur Beilage 27.).

Poročevalec Višnikar:

Slavni zbor! Poročati mi je o načrtu zakona, s katerim se spreminjajo nekatere določila zakona z dné 13. junija l. 1882., dež. zak. št. 25 l. 1886., o odkupu posestev se držęch novčnih in prirodinskih davščin za cerkve, župnije in njih organe.

Dotičen načrt zakona, predložen po deželnem odboru, izročil se je upravnemu odseku, da o njem poroča.

Upravni odsek je v obče sprejel načrt deželnega odbora z malimi spremembami. V §. 5. se je sprejela kot dōba, po katerej se ima določevati odvezni kapital, namestu nasvetovanih let „1877 do 1886“ dōba od leta „1878 do 1887“ in v §. 13. namestu „na zahtevanje večine zavezancev“ se je reklo: „na zahtevanje večine vseh zavezancev“, da se izogne dvomu, jeli soštęvati večino po glavah ali pa po velikosti davščin.

Gledé na razloge v poročilu priloge 66. in v poročilu deželnega odbora, predlagam v imenu upravnega odseka:

Slavni deželni zbor naj sklene:

- a) Priloženi načrt zakona se potrdi;
- b) deželnemu odboru naroča se, da temu načrtu zakona izprosi Najvišje potrjenje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

- a) Der beiliegende Gesetzentwurf wird genehmiget;
- b) Der Landesausschuß wird beauftragt, die Allerhöchste Sanction dieses Gesetzentwurfes zu erwirken.

Deželni glavlar:

Otvorjam generalno debato. (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Preidemo v specialno debato.

Poročevalec Višnikar:

(Bere člen I., §. 5. in 12. iz priloge 66., ki obveljata brez debate. — Sieht Artikel I, §. 5 und 12 aus Beilage 66, welche ohne Debatte genehmiget werden.)

(Bere §. 13. — Sieht §. 13.)

Deželni predsednik baron Winkler:

Visoki deželni zbor! Pri §§. 5. in 12. ni bilo treba od moje strani posebnih opazk. Pri §. 13. pa moram opomniti, da kot vladni zastopnik ne morem pritrditi vsebini tega paragrafa. Ta paragraf se namreč bistveno razločuje od prvotnega §. 13., kateri veleva, da je na zahtevanje le jednega samega zavezanca treba začeti dotično odkupno obravnavo, med tem ko bi bilo po predlogu častitega upravnega odseka treba zahtevanja večine vseh zavezancev, da bi se pozvali prejemalni opravičenci, vložiti svojo napoved. To je bistven razloček med sedanjim in nasvetovanim paragrafom. Določilo, katero želi častiti odsek sprejeti v §. 13., se ne nahaja v nobenem enakem zakonu drugih avstrijskih dežel, in ko bi se to sprejelo, gotovo bi se odkupno pravilo zadržalo, ako ne popolnoma ubranilo, kar bi bilo vsakako proti duhu dotične postave.

Bilo bi pa tudi težko zvršiti §. 13. tako, kakor naj bi se glasil sedaj, ker bi bilo treba še le poizvedovanj, kaj da je večina vseh zavezancev; to ni določeno, ampak bi se moralo še le določiti s posebnimi razzodbami po rednih sodnih stopnjah. Tudi to bi oviralo dotično odkupno opravilo, in zato v imenu vlade odsvetujem, da bi se sprejel ta paragraf tako, kakor ga nasvetuje častiti odsek.

Abgeordneter Baron Apfalter:

Ich bitte ums Wort! Nachdem ich mit Vergnügen vernommen habe, daß selbst von Seite der hohen Regierung gegen die Bestimmung des §. 13 Bedenken erhoben worden sind, fühle ich mich umsomehr ermuntert, auch meinerseits die Erklärung abzugeben, daß ich unbedingt gegen die Bestimmung mich aussprechen muß und zwar aus dem Grunde, weil ich die Stimmung und die Deferenz, welche in den Klassen der Landbevölkerung hinsichtlich der hochwürdigen Geistlichkeit vorherrscht, genügend kenne, um zu wissen, daß, wenn dieser Paragraph in dieser Weise angenommen wird, sodann das

Verhältnis der Naturalleistungen im Lande versteinert werden soll, und daß diese, auf die von der Gegenpartei besonders perhorrescirten Dominikalverhältnisse zurückweisende Bestimmung und Berechtigung in Krain noch bestehen soll, während alle anderen Länder der Ansicht sind, daß eine solche den Verhältnissen nicht mehr angemessen ist. Ich werde daher gegen den §. 13 stimmen und ich glaube die Anschauungen meiner verehrten Gesinnungsgenossen genügend zu kennen, um anzunehmen, daß auch sie gegen diesen Paragraph stimmen werden.

Poslanec Klun:

Slavni zbor! Pred vsem moram omeniti, da nikakor ne govorim Cicero pro domo sua, ako sem se oglasil pri tem predmetu; ker odkar je duhovenska plača po kongruenskem zakonu uravnana, ni treba več gledati, da bi se dohodki duhovnikov po biri in drugih zaslužkih varovali, kakor je bilo prej potrebno. Ako se dohodki vsled odkupa znižajo, dobi duhovnik vender po zakonu odmerjeno plačo. Tudi ne mislim ponavljati razlogov, katere sem obširno omenjal pri razpravi tega zakona l. 1880., ki govore za to, da je našemu ljudstvu veliko boljše in primernejše, ako plačuje svojo plačo duhovnikom v poljedelskih pridelkih, kakor če jo mora plačevati v denarjih.

Oglasil sem se le zavoljo tega, da izrečem svoje začudenje, kako more slavna vlada oporekati §. 13., ker sem pričakoval, da bo ravno slavna vlada §. 13. podpirala, ako se hoče ozirati na korist državnega zaklada.

To hočem dokazati.

Čudno načelo je v sedanjih konstitucionalnih časih, ako se samo pri tem zakonu, samo pri odkupnini bire vsa oblast dá enemu samemu zavezancu, da zamore z njo terorizirati vse druge občane in v zadrego spraviti tudi slavno vlado. Slišali smo, da slavna vlada zavoljo tega ni za ta zakon in za §. 13., ker se načelo, ki je tu izraženo, ne nahaja v nobenem drugem enakem zakonu sosednih dežel. To lahko verjamem, ker vsi tisti zakoni so bili sklenjeni, predno smo imeli zakon o duhovenski kongruji. Takrat je bilo čisto umevno, da je vlada, katerej je bilo vse eno, ali duhovnik dobiva toliko ali toliko plače, pritrdila temu zakonu in omogočila odkup, da je enemu samemu dala oblast, da je zamogel vse svoje sozavezance prisiliti k odkupu. Vlada ni trpela škode. Ali drugače je sedaj. Sedaj pride tudi vlada v poštev, ker mora dopolnjevati vsled zakona o kongruji iz verskega zaklada, kar duhovnom odpade vsled odkupa bire. To pa mi boste priznali, da bode odkupnina bire, ako se zvrši, taka, da bodo duhovniki vsled odkupnine v denarjih veliko menj dobivali, kakor so dobivali prej v poljskih pridelkih. Vsled tega pa oni ne bodo škodo trpeli, ker se jim bode primanjkljaj doplačeval iz verskega zaklada; zgube bodo torej zadevale le verski zaklad, in zato se čudim, kako je mogla vlada, ki gleda na vsak krajcar, ki je pred kratkem na Češkem sprožila misel, da bi se celo delavci obdačili, da bi se delavcem po fabrikah naložil prihodninski davek, (Veselost na levi — Heiterkeit links) tukaj kar tako blagodušno privoliti v načelo, katero bode vladi, ako obvelja, precej veliko škode napravilo.

Vemo, da duhovščini ta zakon ni bil na korist. Ravno tako pa ta zakon, kakor je sedaj, ni na korist našemu ljudstvu. Že takrat, ko smo razpravljali ta zakon, sem obširno dokazoval, da naše ljudstvo veliko boljše odrajtuje svojo dolžnost v poljskih pridelkih, kakor v denarjih.

To so pripoznali, gospoda moja, tudi drugod, in sicer moške vaše (desne — rechte) stranke. Leto za letom slišimo v budgetnej debati ravno od enega poglavitnih voditeljev liberalne stranke britke tožbe, da se kmetskemu ljudstvu veliko preveč naklada v denarnih plačilih, zato vsako leto slavnej vladi priporoča, naj za to skrbi, da bi se omogočilo kmetu davke odrajtovati tudi v pridelkih, ne pa samo v denarjih. Dostikrat imajo namreč ljudje sicer mnogo poljskih pridelkov, katerih pa ne morejo v denar spraviti; na drugej strani pa vemo, da mora slavna vlada za svoje zavode, in zlasti vojni érar, veliko reči kupovati prav drago za vojno itd. Torej prav na korist bi bilo kmetskemu prebivalstvu, ako bi kmetje namestu v denarjih svoje davščine plačevali v pridelkih. Na korist pa bi bilo tudi éraru, kateremu ne bi bilo treba tako drago kupovati potrebnih reči. Čudno je torej, da ravno sedaj, ko se pretresa načelo, da bi se davki plačevali v poljskih pridelkih, vlada nasprotuje zakonu, kateri omogočuje ljudstvu, svoje duhovnike plačevati v poljskih pridelkih. Mislim, da bi moralo vse to vlado zadrževati, naj ne hiti tako z zakonom, ki obeta vladi večje troške, ljudstvu pa težja bremena.

Ako večina v kakem kraji želi, naj se bira odkupi, dobro, večina naj odločuje. Ako pa večina tega ne želi, in ako tega morda vse občinstvo ne želi in se oglasi le kak človek, ki morda še v fari ne živi, ker ima drugod svoje posestvo, človek, ki plačuje morda le par krajcarjev in bi se s par goldinarji za vselej odkupil, je to strahovanje drugih občanov, kateremu se moramo ustavljati, sicer utegne to načelo obveljati tudi pri drugih rečeh in imeti jako hude posledice.

Prosim slavno vlado, naj te od mene sprožene pomisleke dobro uvažuje in prevdarja ter zakonu, kakor ga nasvetuje odsek, blagovoljno pritrđi.

(Klici na levi: — Ruſe links: Dobro! dobro!)

Abgeordneter Baron Apſaltrenn:

Nur noch ein paar Worte möchte ich mir erlauben. Wenn ich die Rede des sehr verehrten Herrn Vorredners richtig aufgefaßt habe, so gipfelt deren Sinn eigentlich in dem Satze, es soll bei der Naturalleistung für die Kirche und ihre Organe bleiben. Wenn das wirklich die Intention der Majorität des Hauses ist, dann sehe ich nicht ein, warum wir uns mit einem Gesetze zu plagen haben, welches doch einige Paragraphe umfaßt. Ein Paragraph allein hätte vollständig genügt: „Das Gesetz vom so und sovielten hat außer Wirksamkeit zu treten“. (Veselost. — Heiterkeit.) Allerdings hätten wir dann ein Curiosum eines Gesetzes gehabt, allein wenn mit dem neuen Gesetze nichts anderes beabsichtigt wird, als was ich mir vorhin anzudeuten erlaubt habe, und dessen ungeachtet das alte Gesetz außer Wirksamkeit zu treten hat, so wäre dies der einfachste Vorgang. Ich glaube, die Intention der verehrten Majorität richtig errathen zu haben. Um aber die Sache

nicht gar übel aussehen zu lassen, hat man ein paar Paragraphe gemacht, nämlich: „Die Mehrheit der Verpflichteten hat zu entscheiden, daß die Berechtigten ihre Anmeldung einbringen“. Die Mehrheit findet sich nicht, folglich bleibt es beim Alten. Für diesen Zustand sind auch einige Gründe angeführt worden, welche vielleicht geeignet wären, eine solche Bestimmung plausibel erscheinen zu lassen, welche aber bei genauer Betrachtung als hinfälliger Natur sich erweisen. Es wurde gesagt, dem Bauer wird es viel leichter sein, in natura zu leisten, als die Ablösung zu zahlen. Es kann sein, für den Moment kann es wirklich so sein, denn die Getreidepreise sind — leider Gottes — heute auf ein Minimum herabgesunken, und der Bauer wird seinen Merkling Weizen leichter in natura geben, als das Geld, welches nach dem Jahresdurchschnitte berechnet werden soll. Aber wir, die wir Producenten sind, geben uns doch der Hoffnung hin, daß es nicht immer bei diesen Preisen bleiben wird, und wenn der Vertreter der oberfränkischen Landgemeinden zu dieser Annahme auch sehr bedächtigen Kopf schüttelt, so geht meine unmaßgebliche Meinung doch dahin, daß die Erde um feinetwillen nicht ihre runde Gestalt ablegen, sondern sich fort und fort drehen wird, und daß einst vielleicht doch höhere Getreidepreise kommen werden, als wir sie jetzt haben. Wenn die Preise nun wieder zu der Höhe gelangt sind, wie vor 4 Jahren, so wird der Bauer lieber den im Durchschnitte ermittelten Preis des Weizens zahlen, als die 6 fl., welche damals der Weizen gelolten hat.

In der Rede des verehrten Herrn Vorredners ist auch eine große Sorgfalt für den Religionsfond zu Tage getreten. Es würde derselbe dadurch geschädigt, hieß es, wenn er in Folge dieses Gesetzes in höherem Grade in Anspruch genommen werden würde. Es ist sehr löblich und verdienstlich vom Herrn Vorredner, wenn er für den Religionsfond eine Lanze einlegt; aber er kann vollkommen überzeugt sein, daß denselben Beruf, sich des Religionsfondes anzunehmen, auch der Cultusminister hat, der Cultusminister, welcher gewiß bei der Sanctionirung aller bezüglichlichen Gesetze in anderen Provinzen auch intervenirte und keine Einwendung erhob, sondern zugestimmt hat, daß zur Durchführung derselben geschritten werde. Alle diesbezüglichen Gesetze sind auch factisch theils durchgeführt, theils befinden sie sich im letzten Stadium der Durchführung. Ja, sagte der verehrte Herr Vorredner, damals war die Congrua noch nicht durchgeführt und diese seine Bemerkung hat mich auf einen anderen Grund gebracht, welcher auch zu den geheimen Gründen gehört, von welchen sich die Majorität leiten läßt, und welche mir früher zur Bemerkung Veranlassung gegeben haben, daß es sich darum handle, die in Frage stehenden Siebigkeiten versteinert zu conserviren. Wenn der Betrag, mit welchem die Congrua zur Ergänzung gelangen soll, ermittelt zu werden hat, so würden, wenn die Ablösung der Siebigkeiten durchgeführt wird, die hiefür den einzelnen Bezugsberechtigten zukommenden Beträge in die Congrua vollkommen eingerechnet werden. Es wäre dies eine ganz einfache Rechnung. Das wollen nun die Herren nicht, und die Geiftlichen sagen es selbst mit der größten Ungenirtheit, „wir brauchen das nicht, wir bekommen mehr als die Gebühr ausmacht, wir sind mit der Naturalleistung viel besser daran“, kommt es aber zur Ablösung, werden sich die Bauern gewiß nicht bereit finden, daß sie zur Ablösung eine höhere Gebühr gelten lassen, wie sie

dieselbe jeht von Fall zu Fall leisten. Ob wir nun diesem gesteigerten Inanspruchnehmen der Leistungsfähigkeit unserer Landbevölkerung beitreten sollen, erscheint mir einigermaßen zweifelhaft, mit meinem Gewissen wenigstens verträgt sich dies nicht. Ich habe somit das Wesentlichste erwähnt, was sich gegen die Gesetzesvorlage vorbringen läßt und welches mit dafür spricht, daß das Gesetz, welches wir im Jahre 1882 beschloffen haben, sobald als möglich zur Durchführung gelange.

Poslanec dr. Poklukar:

Slavni zbor! Nisem bil namenjen spregovoriti pri tem sicer jako važnem, pa v našej zbornici že obširno razpravljajem predmetu. Ker se pa je gospod predgovornik nekako skliceval na me, mu bom brez ovinkov tudi izrekel v tej zadevi svoje prepričanje.

Kar v prvej vrsti zadeva suppozicijo, da večina deželnega zbora našega želi prav za prav, naj se razveljavi ona postava, katero je sklenila druga večina tega deželnega zbora, je morebiti ta stvar resnična; toda pri razpravi v upravnem odseku se ni o tem izreklo ničesar in gospodje so lahko prepričani, da, ako bi večina želela, da se prekliče ona postava, o kateri se je dosedaj pokazalo, da je mrtvo rojeno dete, bi to izrekla brez ovinkov. Tudi poprejšna večina slavnega deželnega zbora naj bi brez ovinkov izrekla svoje prepričanje. Zakaj je prejšna večina maskirala nasilstvo, katero tiči v tej postavi, s tistim slavnatim možiceljnom, katerega je za vsako občino potrebnega zaznamovala. Mislili so gospodje: V vsakej občini se bode eden našel za odkup ali z lepa ali pa po majhnem pritisku. Za stranko, ki se rada imenuje „liberalno“, je to slabo spričalo. Mi smo navajeni dandanes svoje sklepe storiti po večini glasov in naša stranka pokazala je pri tem, da je liberalnejša od one, ki se rada tako imenuje. (Klici na levi: — Kufe lufš: Res je!)

Gospôda moja, poglejte na drobno od vas sklenjeno postavo in prepričali se bodete, da ste s tem, da ste postavili neko dôbo za cenitev, v kateri so bili poljski pridelki najdražji, veliko krivico storili vsem, ki so dolžni, biro dajati. Upravni odsek si je prizadeval, odpraviti to krivico. Že v predlogu deželnega odbora se je vzelo veliko pravičnejše merilo, ker se je privzelo nekaj let, v katerih se je sedaj res zelo nizka cena že izraževala, tako da se je poprečna cena nekoliko znižala, dasiravno ostane še zmirom krivična za zavezance.

Pomislite gospôda, naj nam žitne cene še padajo, — in kdo je porôk za to, da ne bodo padale? Gospod grajščak baron Apfaltrern je sicer govoril iz želje svojega srca, ko je risal nado, da bodo cene postale zopet višje. Opack, naj se ozira na dejanske razmere in tista njegova nada se mu bode precej pokazala prazna. Opozarjam gospoda, da Amerika dandanes še ne producira onega, kar more, da je Indija prestopila v evropski trg šele pred par leti. Mislite li, da bodo ona sredstva za promet, po katerih se za nič prevažajo velikanske množine žita in mesa iz Amerike in Indije, prenehala v prihodnje? Dokler pa je to, gospôda, ne bomo imeli nikdar več visokih cen. Železnice in parobrodi so take iznajdbe, da jih nobena še tako topla želja našega kmetovalca ne bode odstranila. Nada, da bode cena poljskih

pridelkov šla navzgor, je kriva. Potem pa se kaže, kolika velikanska krivica tiči za zavezance v §. 13. In to pravico naj bi dali v roko enemu samemu, menda kakemu beračiču, ki bi se odkupil s par krajcarji! Ali jo to pravično, ali je to liberalno? (Klici na levi: — Kufe lufš: Dobro, dobro!)

Na tem stališči stojimo in mislimo, da je pravično, ako se ne sili po eni sami osebi cela občina, da se po dragem merilu odkupi bire; zarad tega predlagamo §. 13.

Na stališči, da bi se postava preklicala, nismo stali. Ko se je tukaj prvič razpravljala postava, smo čuli glasove iz duhovniških in kmetskih krogov, kateri načrtu niso bili protivni. Mogoče, da je bira res v škodo posestnikom. Po predlogu upravnega odseka se bode, ako se oglasi večina glav dotične občine — katera večina morebiti še tretjine ali petine vse bire ne plačuje — se bode morala vdati vsa občina. Ali vsaj večine oseb zavezancev je potreba. Mislim, da je ta stvar pravična, in da se bode dala prepričati tudi slavna vlada, ker je pri tem prizadeta tudi njena lastna korist.

Torej toplo priporočam §. 13. po predlogu upravnega odseka.

(Klici na levi: — Kufe lufš: Dobro, dobro!)

Poslanec Šuklje:

Prosim besede!

Abgeordneter Deschmann:

Ich bitte um's Wort! (Klici na levi: — Kufe lufš: „Gospod Deschmann ima besedo“!)

Ich bitte! Herr Professor Šuklje hat sich zuerst zum Worte gemeldet. (Veselost. — Heiterkeit.)

Poslanec Šuklje:

Res je, da sem se oglasil zajedno z gospodom Deschmannom za besedo, ali po opravnem redu grem njemu prednost, ker je govornik proti zakonu.

Abgeordneter Deschmann:

Ich bitte um's Wort! Es seien mir auf die Ausführungen des unmittelbaren Herrn Vorredners ein paar Bemerkungen gestattet.

Da derselbe der liberalen Partei den Vorwurf gemacht hat, daß bei Beschlußfassung dieses Gesetzes gegen die Landbevölkerung rücksichtslos vorgegangen worden sei, indem man die Ermittlung des Wertes der Naturalleistungen nach dem durchschnittlichen Marktpreise der Jahre 1870 — 1879 festgesetzt hat, also nach einem Zeitraume, wo die Getreidepreise befanntlich sehr hoch gestanden sind. Nun möchte ich doch den Herrn Vorredner fragen, welche Preise denn in das Gesetz hätten aufgenommen werden sollen, etwa die von den Zukunftsjahren? (Veselost. — Heiterkeit.) Es ist dies ohnehin ein Gesetz, dessen Ausführung sich in einer unerklärlichen Weise so lange verzögert hat. Die damalige Majorität konnte ja gar nicht wissen, daß in dieser nachfolgenden Periode eine so bedeutende Herabminderung der Preise stattfinden werde. Sie konnte nur Preise annehmen, welche für die damalige Zeit ange-

messen erschienen, also jene der Periode von 1870 — 1879. Diese Einwendung also, glaube ich, ist hinfällig und diesbezüglich ist der damaligen Majorität ein Vorwurf nicht zu machen.

Weiters wurde bemerkt, daß der Bestimmung des §. 13 zufolge ein einziger Uebelwollender die ganze Gemeinde zu terrorisiren in der Lage ist. Nun, dieser Vorwurf trifft nicht so sehr den krainischen Landtag, beziehungsweise die frühere Majorität desselben, als auch vielmehr alle übrigen Landesgesetzgebungen, welche sich mit denselben Gesetzen befaßt haben, wo man doch durch Erfahrung belehrt, eine solche Bestimmung in das Gesetz aufgenommen hat, daß nämlich auch auf die Anmeldung eines Einzigen die Ablösung stattfinden müsse. Schon der erste Redner in dieser Frage hat auf die große Deferenz der Landbevölkerung von der hochwürdigen Geistlichkeit hingewiesen, wo ich nicht geradezu die Ansicht aussprechen will, als ob ein paternelles Verhältnis zwischen den Pfarrkindern und ihren geistlichen Führern nicht gewiß etwas sehr wünschenswerthes sei. (Veselost na levi — Heiterkeit links). Allein ich glaube, man wird mir zugestehen müssen, daß bei einer bedeutenden Zahl der betreffenden Geistlichen doch ein gewisses Bestreben vorherrscht, daß es bei der bisherigen Übung verbleibe und zwar aus dem practischen Grunde, weil die Siebigkeiten in den Fassionen sehr niedrig eingestelt sind, weshalb namentlich der verehrte Herr Vorredner Klun, der so warm für den Religionsfond eingetreten ist, allen Grund haben sollte, im Interesse des Religionsfondes auf die schleunige Ablösung dieser Siebigkeiten zu dringen, indem sicherlich die ermittelten Beträge, welche künftighin zu zahlen sein werden, sich höher herausstellen dürften, als die in die betreffenden Fassionen eingestellten. Gerade das Interesse des Religionsfondes also wäre für den Herrn Vorredner ein Grund, auf die Ablösung der Siebigkeiten zu dringen.

Es wurde weiters gegen das bestehende Gesetz von jener Seite vorgebracht, daß auf Grund desselben oft nur ein Einzelnr die ganze Gemeinde terrorisiren kann. Es ist dies zwar wahr, aber meine Herren, Sie haben ja doch schon die Wahrnehmung gemacht, daß nicht immer die Majoritäten die Träger der richtigen Ideen sind. (Zivahna, vstrajna veselost na levi. — Lebhaft, anhaltende Heiterkeit links. Poslanec dr. Vošnjak: — Abgeordneter Dr. Vošnjak: „6 let smo to čutili!“ Klici na levi. — Rufe links: Dobro! dobro! Res je to!“) Die practischeste Idee geht oft von einem Einzelnr aus, und wird dann zu einer mächtigen Lawine. Mit der Zeit befreunden sich selbst die Gegner mit einer solchen Idee, zumal, wenn sie einsehen werden, daß sie der fatalen Stellung gegenüber dem Geistlichen, welcher von Haus zu Haus seine Collectur einzuheben hat, enthoben sind. Ich kann nur versichern, daß ich selbst von geistlichen Herren oft die Ansicht habe aussprechen hören, wie sehr sie die Ablösung wünschen. (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: „Zakaj se pa ne oglasé!“) Ja allerdings meldeten sie sich nicht. (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: „Sie können es ja thun!“) Der Grund ist folgender: Es gibt nämlich Verhältnisse, wo der Betreffende gewissermaßen in einem Banne sich befindet (Veselost na levi — Heiterkeit links), wo er weiß, die Ablösung wäre besser, aber er müsse auf seine Collegen Rücksicht nehmen. Ich glaube, daß dies namentlich der Grund ist, warum uns bisher keine Anmeldungen von Seite der

Geistlichkeit bekannt geworden sind. Allein soviel ich weiß, hat sich einmal ein Geistlicher mit der inständigen Bitte an den Landesausschuß gewendet, es möge das Gesetz doch ehe baldigst durchgeführt werden, damit endlich dem Geistlichen das unwürdige Betteln von Haus zu Haus erspart werde.

Ich glaube hiemit den verschiedenen Anwürfen, die gegenüber der früheren Majorität ungerechterweise erhoben worden sind, begegnet zu haben.

Poslanec Šuklje:

Slavni zbor! Nisem nameraval, spuščati se v meritorno debato, temveč izprosil sem si bil besede le zaradi tega, da bi nasvetoval neko majhno stilistično spremembo, katera se tiče nemškega teksta. Toda oglašil se je zajedno z menoj gospod Deschmann, po opravljenem redu gre njemu, ki je govornik proti nasvetovanemu zakonu, oziroma proti §. 13., prednost, in vsled tega sem jaz, ker je gospod Deschmann govoril pred menoj, tudi primoran nekoliko stvar razpravljati, nekoliko govoriti stvarno v razjasnilo svojega stališča in vsled tega se tudi nekoliko ozirati na pomisleke, katere sta izraževala gospoda baron Apfaltrern in Deschmann.

Čudno se mi je danes videlo, ko sem čul iz ust velikega posestnika izjavljati tako nado, katera je po izpovedbah vseh strokovnjakov za sedaj gotovo čisto neopravičena. Gospod baron Apfaltrern je sam priznaval, da so cene poljskih pridelkov sedaj tako nizke, da bi reluiranje posestnikom večje breme nakladalo, nego odrajtovanje „in natura“, pa dejal je, te nepopoljne razmere se bodo predrugečile, te cene bodo poskočile. Gospoda, to se lahko reče pri kaki slučajni krizi, pri krizi pa, — in pod tako zdihuje danes poljedelstvo — ki je provzročena po svetovnih dogodkih, ne velja tak ugovor. Kaj je povod temu, da padajo tako izredno cene poljskim pridelkom? Z jedne strani trgovska politika sosednih držav, katero je inauguiral knez Bismarck na Nemškem. Vsled tega so meje naših sosednih držav tudi zaprte našemu avstrijskemu eksportu in naravno je torej, da je cena naših poljskih pridelkov, kateri ne morejo več čez mejo, morala pasti. Z druge strani pa, — in to je važno, kajti trgovska politika se dá predrugečiti, pravi povod pa se ne bode predrugečil, in ta agrarna kriza bode še trajala desetletja in desetletja in toliko časa bode poljedelstvo zdihovalo pod njenimi posledicami —, z druge strani nas tare konkurenca v poljedelskem oziru mladih dežel z našim kontinentom. Koliko producira Amerika žita in živeža? Poglejte Indijo! Ako bode vzhodna Indija vse svoje moči pokazala v tej konkurenčni borbi, potem bode cena poljskim pridelkom še drugič padala, kakor do sedaj.

Gospod baron Apfaltrern je nam dalje supponiral, da smo prav za prav proti vsemu zakonu in da ga hočemo z današnjo spremembo le z lepa odstraniti. Eden predgovornik z naše strani je temu že ugovarjal, jaz bi pa nasproti vprašal, ali ni neka jednaka neodkritost Vas bila vodila takrat, ko ste sklenili ta zakon? Zakaj pa niste tedaj imperativno zaukazali, zakaj je odkup odvisen od volje jednega samega zavezanca? To se pravi: Tak pojedini zavezanec se bode našel v vseh slučajih, torej bi se odkup bire

po Vaših intencijah bil moral imperativno uvesti. Da bi bili popolnoma odkriti, bi ravno Vi, gospôda, morali zaukazati imperativni odkup.

Gospod Deschmann se opira na to, da se prenzko fasionirajo one bire, katere se dajajo „in natura“. Ta skrb je neutemeljena. Za to, da se pravilno fasionira, da se davčni erar ne oškoduje, ima država svoje organe, in le ti bodo že skrbeli zato, da tudi duhovni ne bodo fasionirali prenzko.

V enej zadevi pa moram popolnem pritrđiti gospodu Deschmannu. Tu sem v redkem slučaj, da svoje soglasje ž njim svečano konstatujem. On je rekel: „Majoritäten sind immer die Träger der richtigen Ideen“. Gospôda moja, da je bil ta izraz popolnoma umesten, o tem se je dežela naša prepričala tekom onih žalostnih šestih let, o katerih je bilo sojeno deželi kranjski, da je 5% nemškega prebivalstva zavkazalo v tej deželni sobani nad 95% slovenskega naroda. (Klici na levi: — Rufe links: Dobro! dobro!) In da niste bili vedno „die Träger der richtigen Ideen“, to ste morda dokazali ravno s tem, da ste storili proti volji, proti želji prebivalstva ta zakon, katerega predruđaćiti v nekaterih bistvenih določilih nam je danes naloga.

Kar pa se tiče stilističnega popravka, in o tem sem hotel prav za prav govoriti, bi nasvetoval neko majhno spremembo pri §. 13. V nemškem tekstu nahaja se tukaj v drugej vrsti izraz „auf Verlangen der Mehrzahl aller Verpflichteten“. Če v roko vzamemo vse zakone, kjer se govori o večini in manjšini, tako n. pr. državni volilni red, deželni volilni red in načrt novega občinskega reda, povsod nahajamo kongruenten izraz za slovensko „večina“ vedno v nemškem „Mehrheit“ in ne „Mehrzahl“, in mislim, da je to utemeljeno. „Mehrzahl“ je naposled vender, skoraj bi dejal, nek drug pojem nego „Mehrheit“. „Mehrzahl“ dobiva svoj pomen v nasprotji „Einzahl“, to, kar mi v slovenskem velimo „množina“ nasproti „ednina“, to znači Nемец s tem, da pravi „Mehrzahl“ in „Einzahl“.

Zarad tega se mi primernejši vidi izraz „Mehrheit aller Verpflichteten“, ker se nahaja v vseh zakonih, v kolikor so meni znane dotične določbe. Nasvetujem torej, naj se v §. 13. v nemškem tekstu v drugej vrsti veli: „Mehrheit aller Verpflichteten“.

Landeshauptmann:

Wenn Niemand mehr zu sprechen wünscht? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich) ertheile ich das Schlußwort dem Herrn Berichterstatter.

Poročevalec Višnikar:

Slavni zbor! Ker se je stvar že na obeh straneh tako obširno razpravljala in utemeljevala, smem se prav kratko izraziti.

Prečastita gospôda, mislim, da je vsaka postava skleniti po razmerah, za katere je namenjena, postava naj služi resničnim potrebam in težnjam prebivalstva, za katero se dá. Da to ni pri tej postavi, mislim, je razvidno že iz tega, ker je že nad 7 let, odkar je bila sklenena, a ne more se prav oživetiti. Mi smo sprejeli te spremembe v §. 5. in §. 13., da se nekoliko izogne vsaj največim krivicam. Zdi se nam,

da se posebno §. 13. ne dá opravičiti, ne iz pravnega ne iz konstitucionalnega, ne iz liberalnega stališća, ker gotovo ni liberalno, ako en gospodar odločuje osodo vse občine.

Krivično pa je, da se je vzela za podlogo določitvi odkupnega kapitala dôba, v kateraj so bili pridelki, ki se navadno dajajo po biri, najdražji, t. j. l. 1870.—1879. Takrat je bil mernik pšenice 3 gld., danes komaj 2 gld. Ako ima torej kmet odrajtovati bire 1 polovnik na leto, sedaj to zamore kupiti za 2 gld., ako pa se ta davščina odkupi, bi imel po obstoječem zakonu na leto 3 gld. plačati, potem še obresti itd., torej prvo leto 6 gld. in po preteku 20 let še zmirej 3 gld. Če pa biro dáje „in natura“, plačuje samo po 2 gld. na leto.

Utemeljevalo se je že obširno, da ni pričakovati, da bi se cena pridelkov povišala, nasprotno je prej mogoče. Postavnega določila o tem, da bi se smel zavezanec odkupiti vsako leto, da bi kmet vsakokrat v denarjih plačal to, kar bi imel „in natura“ odrajtovati, mislim, da ni treba, ker teško se bode kedaj kak duhovnik branil, sprejeti to v denarjih, kar je dotični pridelek res vreden, to vsak lahko stori. Postava se je napravila le iz tega razloga, da se kmetsko prebivalstvo odtegne vpljivu duhovščine. Drugega razloga res ne najdem, kajti vse te določbe, katere hočemo danes spremeniti, se mi zde silno krivične.

Kar se tiče po gospodu poslancu Šukljetu nasvetovane stilistične spremembe, se strinjam z njo in predlagam, naj se spremeni beseda „Mehrzahl“ v „Mehrheit“. Hotelo se je s tem le izogniti vsakemu dvomu, da ima odločevati število zavezancev po glavah, ne pa večina po davščini.

Prosim torej, da se §. 13. po nasvetu odsekovega sprejme s to spremembo v nemškem tekstu.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec se strinja s stilistično spremembo, katero je predlagal gospod poslanec Šuklje, torej odpade o tem posebno glasovanje.

Glasovali bodemo le o tem, ali se §. 13. sprejme po nasvetu upravnega odseka ali ne. Prosim gospode, ki so za §. 13., kakor ga predlaga upravni odsek s stilistično spremembo v nemškem tekstu, naj blagovole se vzdigniti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Višnikar:

(Bere iz priloge 66. člen II., naslov, uvod zakona in predloga upravnega odseka. — Dießt aus der Beilage 66 Artikel II, Titel und Eingang des Gesetzes, sowie die Anträge des Verwaltungsausschusses.)

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Nasvetujem, da se preide v tretje branje.

Landeshauptmann:

Wenn kein Einspruch erhoben wird gegen die Vorname der dritten Lesung, so werden wir sofort zu derselben übergehen. (Ni ugovora. — Es wird kein Widerspruch erhoben.)

Ich bitte jene Herren, welche das soeben in zweiter Lesung angenommene Gesetz in dritter Lesung genehmigen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prihodnjo sejo določujem na torek 10. t. m. in sicer z dovoljenjem visocega zbora s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Wir schreiten nun zur Wahl eines Verifikators an Stelle des erkrankten Herrn Abgeordneten Kobič.

Ich bitte die Stimmzettel abzugeben.

Zu Scrutinatoren ernenne ich die Herren Abgeordneten Šuklje und Baron Lichtenberg.

(Po kratkem prestanku. — Nach kurzer Pause.)

Ich bitte das Resultat bekannt zu geben.

Poslanec Šuklje:

Oddanih bilo je 24 glasovnic, torej znaša absolutna večina 13 glasov. Izvoljen je z vsemi glasovi gospod poslanec Feliks Stegnar za verifikatorja.

Deželni glavar:

Finančni odsek zboruje v saboto popoldné ob 4. uri.

Der Verwaltungsausschuß versammelt sich Samstag um 10 Uhr vormittags.

Sklenem sejo. — Ich schließe die Sitzung.

Konec seje ob 12. uri 45. minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 12 Uhr 45 Min. nachmittags.

